

Ўзбекистон Республикаси
Обҳу ва Тўғри Аҳолининг
Қўлига

Tashkent State
University of
Technology

Ўзбекистон Республикаси
Индустриал Милк Агенчилиги

САНОАТ ТАРМОҚЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНИШИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР

мавзусидаги Республика
иқлимий-амалий
КОНФЕРЕНЦИЯ
материаллари тўплами

II ҚИСМ

2013 йил, 5 март

Тошкент-2013

Газиев М.	Межгосударственное регулирование валютной ликвидности	205
Джанадilloв Ш.	Сугурга компаниялари рақобатбардошлигини оширишда интернет-сугуртанинг аҳамияти	207
Жўраев С., Саниев Н.	Фаол инвестициявий сисёатни олиб бориш мамлакатимиз иқтисодиётига ждал ривожлантиришнинг асосий омиллари	208
Исмаилов З.	Пути повышения эффективности инвестиционных проектов	209
Қалбаева М.	Кредит операциялари аудитида молиявий тахлил усулларини қўлланишнинг услубий жиҳатлари	211
Қиреева А.	Важность информационного обеспечения экспертизы инновационных проектов	214
Комиллов Ш.	Финансовый аудит как направления повышения финансовой устойчивости	216
Кучаров А., Бердидёров Д., Бокжоннов Ш., Курганов А.	Ўзбекистон Республикасида божхона тўловларини такомиллаштириш масалалари	217
Курияниди К., Оймагов А.	Важность оценки инновационной деятельности промышленных предприятий	219
Қодирова Н.	Кредит ташкилотларининг электрон банк хизматлари бозоридаги инновацион фаолияти	221
Мамаджанова З., Уйғуннов К.	Иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга оширишда ташқи савдо ва тўлов балансларининг аҳамияти	222
Мирахмедов Д.	Маҳаллий қурилиш материаллари бозори фаолиятини бошқаришнинг хусусиятлари	224
Мухаммадиев Ж.	Тўлов баланси ва уни давлат иқтисодиётидаги аҳамияти	226
Насреддинов Ф., Каримов И.	Саноат қорхоналарини техник ва технологик қайта жиҳозлашда тижорат банклари кредитларининг хусусиятлари	228
Пардаева Б.	Ўзбекистонда иш ҳақи даражасини табақалаштиришни такомиллаштириш	229
Пулатов Н., Тожиқхўжаева Д.	Кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектларини кредитлаш тизимини такомиллаштириш йўллари	231
Пулатов У.	Обоснование резервов повышения эффективности инновационной деятельности и их классификация	232
Ражапов Ж.	Қорхонада молиявий режалаштиришнинг замонавий услуби	233
Райимов Ш., Муминов О.	Роль инноваций в развитии туризма	235
Ризаев Н., Матмуратов А.	Сугурга ташкилотлари даромадлари ва харажатлари ҳисобининг ўзига хос хусусиятлари	237
Салихов С., Рахимов Д., Юсуфходжаев У., Шодиева Н.	Озик-овқат саноатида топиамбур туганаги қуқуинини трансфера қилиш	239
Темиров А., Тошев С.	Иқтисодий потор қорхоналарда ишлаб чиқаришни тиклаш ва молиявий соғломлаштиришда банк тизимининг аҳамияти	240
Тоймухамедов И., Рихсиббев Р.	Иқтисодиётни модернизациялаш йоротида тижорат банкларидики аудиторлик фаолиятини ташқи этиш муаммолари	241

Толитов Ш.	Ишлаб чиқариш инфратузилмаларини ташкил этиш ва ривожлантириш орқали тадбиркорликни юксалтириш	243
Қаққоров Г., Тулдиёев В.	Меҳнат бозоридики ҳудудий ахборот тизимларини жорий этиш – иқтисодиётнинг ахборот секторини ингенсив ривожлантириш омиллари сифатида	245
Турсев А., Асқолов Д.	Қорхоналарда ички назоратни самарали ташкил этиш йўллари	247
Турсев А., Ҳисонкулов Л.	Ўзбекистон Республикасида ички аудит миллий стандартларини ишлаб чиқаришни такомиллаштириш	249
Убайдуллоева Л.	Формирование системы управления рисками в авиакомпании в современных условиях	251
Уйғуннов К.	Миллий иқтисодиётнинг ривожланишида халқаро савдонинг аҳамияти	253
Умарова М., Мақсумова Х.	Аҳолининг тижорат банкларига депозитлари динамикаси ва вариацияси масалалари	254
Холмуродов С., Нуралдинов С.	Қорхона ва ташкилотларда ҳақ тўлаш тизимини бошқариш	255
Холмуродов С., Темиров Д.	Меҳнат ресурсларини бошқариш самаралорлиги	257
Юсунов Р., Гулямов С.	Иқтисодиётни модернизациялаш жараёнида молия тизими ва уни тартибга солиш механизмлари	258
Юсунов Р., Сулaimонов Д.	Мамлакатни иқтисодий-иқтисодий ривожлантиришда бозор иқтисодиётининг ўрни	260
Yakubov U., Jomadiyarov I.	Mamlakatimizda nobank muassasalar va ular faoliyatini rivojlantirish xususiyatlari	262

монсахаридлар фруктоолигосахарид, аксил, гемипеллолоза ҳамда кўп миқдордаги микроэлементлар учрайди. топинамбур кукунини жавдар ва бугдой унларидан тайёрланган нон хамирига қўшилганда хамирни ошириш тегишли кузатувчи вариантга нисбатан 25-30 минутга камайган. Тайёрланган нон таркибдаги умумий азотни миқдорини оқси ва аминокислоталар миқдорини ўзгаришига қараб олганлиги аниқланган ва клетчатка ҳамда кул миқдори ошган. Нонни қотиш вақти 5-6 соатга ортган. Ўтказилган илмий-тадқиқот ишларни натижаларига кўра топинамбурни "Файз-барака" нави туғанақлардан олинган шарабдан чиқинди сифатидаги шротдан фойдаланиб қўшимча қўйиб яратиш ва тайёрланган жавдар ва бугдой унини турли навлари аралашмасидан тайёрланган нонларга топинамбур кукунидан фойдаланиб қанди дивер атеросклероз касалликлари учун парhezли нон тайёрлаш мумкин. Топинамбур туганақдан шараб олингандан сўнг уни чиқиндисини куришиб, тегирмонда майдалаб, 0,22 мм элакдан ўтказиб тайёрланган кукуни нонвойчилик саноатида биохўшимга сифатида фойдаланиш натижасида тайёрланган нон маҳсулотлар структураси, нон мағзининг ғовақлиги яхшиланади, қотиб қолиш тегили камаяди, профилактик йўналишига қаратилган янги маҳсулот ассортиментини билан бир қаторда қўшимча қиймат яратилади. Бу эса маҳсулотларни таннархини камайишини таъминлайди.

Иқтисодий ночор қорхоналарда ишлаб чиқаришни тиклаш ва молиявий соғломлаштиришда банк тизмининг аҳамияти

2008 йилда юзага чиққан жаҳон молиявий-иқтисодий тўқирозининг республикамизга таъсирини юмшатишда паст рентабеллик ва иқтисодий ночор қорхоналарни тугатиш ва бу жараёнга тижорат банклариин жалб қилишга қаратилган ишлар қорхоналарнинг молиявий барқарорлигини оширишда муҳим роль ўйнайди.

Мамлакатимизда инқирозга қарши қоралари дастури, жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 ноябрдаги "Иқтисодий реал сектори қорхоналарини молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-4058-сонли ва 2008 йил 28 ноябрдаги "Иқтисодий тизимнинг реал сектори қорхоналарини қўллаб-қувватлаш, уларнинг барқарор ишлашини таъминлаш ва экспорт салоҳиятини ошириш чора-тадбирлари дастури тўғрисида"ги ПФ-4058-сонли Фармонларида белгиланган вазифаларнинг ижроси изчил амалга оширилмоқда.

Амалга оширилган ишлар натижасида 2013 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, мамлакатимизда тижорат банклари томонидан жами 168 та иқтисодий ночор қорхоналар банк балансига қабул қилинган бўлиб, ушбу қорхоналарни ишлаб чиқаришни тиклаш ва модернизация қилиш мақсадида тижорат банклари томонидан 388 млрд сўмлик инвестициялар киритилди ҳамда фаолияти тикланган қорхоналарнинг 120 таси янги мулкдорларга сотилди. Шу тариқа фаолият кўрсатишга лаёқатли, илгаригига қараганда технологияни жиҳатдан анча юқори даражада ишлайдиган, фаолияти қайта тикланган

қорхоналар янги инвесторлар эътиборини тобора ўзига тортмоқда. Инвесторлар хозирги пайтда бундай қорхоналарни тижорат банкларидан фаол сотиб олмақда.

Умуман олганда тижорат банклари олинган ҳолда фаолияти тикланган қорхоналарда жами 1,7 трлн. сўмлик маҳсулот (хизмат) ишлаб чиқарилди ва шундан 480,0 млн. АҚШ доллари миқдоридаги маҳсулот экспорт қилинди. "Бизнинг иқтисодий ночор қорхоналарни банклар балансига ўтказиб, уларни соғломлаштириш борасида қўллаган ноанъанавий ёндашувимиз ўзини оқлади ва самарадорлигини кўрсатди, деб бугун тўла асос билан айтишимиз мумкин"⁷.

2013 йилда ҳам тижорат банклари балансидаги фаолияти тикланган қорхоналарнинг янги мулкдорларга сотиш ишлари олиб борилмоқда ҳамда 11 та қорхона ишлаб чиқарилиши йўлга қўйиш бўйича технология линияларини тиклаш, курилиш-таъмирлаш, янги ускуналар ўрнатиш ва модернизациялаш билан боғлиқ ишлар амалга оширилмоқда. Тижорат банклари балансига олинган молиявий нобарқарор ва иқтисодий ночор қорхоналар фаолиятини тиклаш ва стратегик инвесторларга сотиш ишларини давом эттириш мақсадга мувофиқдир. Шу жумладан, тижорат банки балансидаги қорхоналарда инвестицияларни ўзлаштириш, ишлаб чиқариш фаолиятини тиклаш, янги иш ўринларини яратиш ва маҳсулотлар (иш, хизмат) ишлаб чиқариш бўйича прогност кўрсаткичлар бажарилишини таъминлаш; тижорат банклари балансидаги қорхоналарни тиклаш ва сотиш жараёнига салоҳиятли, шу жумладан, хорижий инвесторларни жалб қилишда тижорат банкларининг бошқарувчи компаниялари фаолиятини янада кучайтириш; янги инвесторларга сотилган қорхоналар бўйича олди-сотди шартномаларида белгиланган тўловларни тўлиқ ва ўз вақтида келиб тушишини таъминлашни амалга ошириш лозим.

Фикримизча, бундай ёндашув келгусида ҳам тижорат банкларининг балансига ўтказилган банкрот қорхоналарни қайта тиклаш ишларида энг муҳим йўналиш бўлиб қолади. Бунинг натижасида эса тижорат банклари пировард натижада қўшимча даромад олиш имкониятига эга бўлади.

Иқтисодийти модернизациялан шаронгида тижорат банкларида аудиторлик фаолиятини таъкил этиш муаммолари

Бозор муносабатларига ўтиш ва мазкур муносабатлар билан фаолият кўрсатиш шароитида тижорат банклари ўртасида

бозорни эгаллаш бўйича рақобат кучаймоқда. Бу эса миждозлар учун, депозитлар учун, банклар ўртасидаги кредитлар ва бошқа кредит ресурсларини жалб қилиш учун курашни кучайиб боришига сабаб бўлмоқда.

Жаҳон молиявий иқтисодий инқирози ҳужм сураётган хозирги кунда банк тизимини ривожлантириш масалаларига Президент И.Каримов томонидан

доц. Тоймухамедов И.,
маг. Рихсибоев Р. – ТДИУ

⁷ Каримов И.А. 2012 йил – Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарилган йил бўлади // Халқ сўзи. 20.01.2012 й.